

וכמה הוא שיעורה של הערבה?

אמר רב נחמן: שלשה בדי ערבה, ובכל בד יהיו עלין לחין.

ורב ששת אמר: אפילו עלה אחד ובד אחד.

והניחה הגמרא שכונת רב ששת לומר אפילו עלה אחד בלא בד, ובד אחד בלא עלה.

ופרכינן: וכי עלה אחד בלא בד, ובד אחד בלא עלה סלקא דעתך לומר שיוצא בו ידי נטילת ערבה? והרי עלה אחד ללא בד לא ניכרת נטילתו כלל.

ומשנינן: אלא אימא: אפילו עלה אחד בבד אחד.

אמר אייבו: הוה קאימנא קמיה עמדתי לפניו דרבי אלעזר בר צדוק, ואייתי ההוא גברא ערבה קמיה.

שקיל רבי אלעזר בר צדוק את הערבה, הביט חביט⁽¹⁾ נענע בה — ולא בריך עליה, היות וקסבר שמנהג נביאים הוא, ואין מברכים על המנהג, שאינו יכול לומר "וצווננו".

אייבו וחזקיה, בני ברתיא בתו דרב, אייתו ערבה לקמיה דרב.

חביט חביט נענע רב בערבה ולא בריך עליה.

קא סבר: מנהג נביאים הוא.

אמר אייבו: הוה קאימנא קמיה דרבי אלעזר בר צדוק. אתא לקמיה ההוא גברא.

אמר ליה: קרייתא ויושביהם אית לי.

וכן פרמיא אית לי, יש לי כרמים, וגם זיתא אית לי.

ואתו בני קרייתא בשביעית, ומקשקשין עודרין עבורי בכרמיא שלי [וכפי שיבואר להלן], ואוכלין בשכר זאת בזיתא. ואינם מפקירים אותם.

ושאלתי היא: האם אריך, טוב לעשות כך, או לא אריך?

אמר ליה רבי אלעזר בר צדוק: לא אריך. אסור לעשות כן, היות ואתה פורע להם את שכר עבודתם בקרקוש [המותר, וכפי שיבואר] בכרמים שלך על ידי תשלום בפירות שביעית, ונמצאת עושה סחורה בפירות שביעית. והם לא הותרו אלא לאכילה.⁽²⁾

1. לדעת רש"י החבטה האמורה כאן היא נענע. אך לדעת הרמב"ם [הלכות לולב ז כב] הכונה היא לחבטה בקרקע או בכלי מספר פעמים.

2. יש לעיין מהו האיסור, והרי פירות שביעית הן הפקר, והיו יכולים לאכול את הזיתים גם אם לא היו מקשקשים את כרמיו, ואין הוא פורע את חובו בפירות שביעית!?

ועיין בערוך לנר שאכן ביאר שאין זה איסור

ממסכת תמורה, שמבואר שם שלא היתה אפשרות לחזור ולשאול מן השמים את ההלכות מסיני שנשתכחו בזמן אבלו של משה היות ו"לא בשמים היא".

והחזון איש כתב שכל חכם קיבל את שכלו בסיני, ולכן אם נשתכחו פרטי הלכה למשה מסיני, יכולה הבנתו של החכם שפוסקים על פיו, להיות בעלת תוקף כמו הלכה למשה מסיני. [עיין ב"פרקי אמונה והשקפה" המלוקטים מהחזון איש].